Право на ЕС И ГПК

Изпълнение на относително безспорни вземания в Европейския съюз

адв. д-р Деян Драгиев

Управляващ съдружник, „Деян Драгиев и съдружници“
Доктор по право, арбитър (FCIArb)

Регламент (ЕО) №
805/2004
Европейско изпълнително основание

Регламент (ЕО) №
1896/2006
Европейска заповед за плащане

Регламент (ЕО) №
861/2007
Европейска процедура за малки искове

Основни принципи на изпълнението в ЕС

Без екзекватура

Актове, спогодби и автентични документи с европейски формуляр се изпълняват **без декларация необходимост от признаване**.

Lex executionis

Изпълнението се подчинява изцяло на процесуалното право на държавата по изпълнението. Актът има същото действие като влязло в сила национално решение.

Разделение на компетентността

Произход: съществото на спора, връчването, издаване и оттегляне на формуляра.

Изпълнение: само организиране и провеждане на мерките — без преглед на акта.

Забрана за преразглеждане по същество

Органът по изпълнението не контролира фактическите и правните изводи на съда по произход. *(дело C-14/25, Thüringer Aufbaubank)*

Европейско изпълнително основание (ЕИО)

Регламент № 805/2004 · обхват, документи и отказ от изпълнение

Безспорно вземане (чл. 3)

- Парични вземания по граждански и търговски дела, признати от длъжника (спогодба, автентичен акт) или неоспорени в съда (неприсъствено решение при надлежно връчване).

Документи (чл. 20, пар. 2)

- Автентичен препис от решението, спогодбата или публичния документ;
- Удостоверение за ЕИО (формуляри I, II или III);
- Официален превод на удостоверението на български (решението не изисква превод).

Отказ от изпълнение (чл. 21)

Единствено при несъвместимост с по-ранно решение между същите страни по същия предмет, което е подлежало на признаване.

Само ако несъвместимостта не е могла да бъде изтъкната в държавата по произход.

По-ранното решение е било постановено в държавата по изпълнението или отговаря на условията за признаване в нея (Решение по дело 643/2024 на СЕС);

Внимание: назначаването на особен представител по чл. 47, ал. 6 ГПК при неизвестен адрес изключва издаването на ЕИО (дело C-518/18; Определение № 1345/2026 г. на САС).

ЕИО — спиране и ограничаване на изпълнението

Чл. 23 и практика на СЕС

Спиране и ограничаване (чл. 23)

При искане за преразглеждане или за поправяне или оттегляне на удостоверението в държавата по произход съдът по изпълнението може: *(C-393/21, Lufthansa Technik)*

1) да ограничи изпълнението до обезпечителни мерки;

2) да изиска гаранция;

3) да спре изпълнението при „извънредни обстоятелства“ — доказан риск от тежка непоправима вреда.

Понятието **„извънредни обстоятелства“** по чл. 23, буква „c“ е автономно понятие на правото на ЕС и подлежи на стриктно тълкуване. То изисква доказване от длъжника на реален риск от особено тежка вреда, чието поправяне би било невъзможно или изключително трудно при последваща отмяна на акта (Решение по дело 393/2021 на СЕС Lufthansa Technik).
Задължително спиране: при удостоверение за спиране от съда по произход (формуляр IV) органът по изпълнението спира безусловно.

C-393/21 — Lufthansa Technik

Спирането е изключение — изисква доказани извънредни обстоятелства; първо се преценяват по-леките мерки (обезпечение, гаранция).

C-643/24 — Manuel Costa Filhos

Длъжникът не може в държавата по изпълнението да се позовава на възражение за нередовност на връчването на исковата молба – напр. липса на превод или формуляр по Регламента за връчване. Защитата е само пред съда по произход — оттегляне на ЕИО по чл. 10.

Европейска заповед за плащане (ЕЗП)

Регламент № 1896/2006 · структура на процедурата и изпълнителни титули

1 Издаване на ЕЗП

Съдът по произход издава заповедта по формуляр Д (в немскоезичните страни — формуляр „E“).

2 30 дни без възражение

Срокът за възражение тече от надлежното връчване на заповедта.

3 Декларация за изпълняемост

Формуляр Ж („G“). ЕЗП + формуляр Ж имат пряка изпълнителна сила във всички държави членки (чл. 19).

Документи за изпълнение (чл. 21, пар. 2)

- Препис от ЕЗП (формуляр Д);
- Оригинал или заверен препис от декларацията за изпълняемост (формуляр Ж);
- Превод съгласно изискванията на държавата по изпълнението.

Отказ (чл. 22) и спиране (чл. 23)

Отказ: само при несъвместимост с по-ранно решение.

Спиране: по молба на длъжника при доказан висящ преглед по чл. 20 пред съда по произход.

ЕЗП — нередовно връчване: практика на СЕС

Дело C-119/13 и C-120/13

eco cosmetics

При ненадлежно връчване 30-дневният срок за възражение не тече, а издадената декларация за изпълняемост е недействителна.

Дело C-21/17

Catlin Europe

Липсата на стандартен формуляр за право на отказ от документ без превод опорочава връчването и декларацията за изпълняемост. Процедурата за преглед по чл. 20 от Регламента не се прилага при нередовно връчване (тя предполага валидно връчена заповед при последващи извънредни пречки)

Дело C-389/23

Bulgarfrukt

Защитата срещу нередовно връчена ЕЗП се реализира по националното право на държавата по произход (чл. 26), което може да задължи съда да анулира заповедта.

Принцип: съдът по изпълнението и съдебният изпълнител зачитат декларацията за изпълняемост, докато тя не бъде официално отменена от съда по произход (Решение № 745/2024 г. на САС).

Европейска процедура за малки искове

Регламент № 861/2007 (ЕПИММИ)

5 000 €

праг на материалния интерес — без лихви и разноски (Регламент (ЕС) 2015/2421); спорни и безспорни, парични и непарични претенции

Непосредствена изпълняемост (чл. 15, пар. 1)

- Решението подлежи на незабавно принудително изпълнение, независимо от евентуално обжалване в държавата по произход.
- Не се изисква гаранция за започване на изпълнението, освен ако националният съд изрично не постанови такава.

Удостоверение за изпълнение (чл. 20)

- По молба съдът по произход издава удостоверение по формуляр Г (Приложение IV) без държавна такса.
- За изпълнение в друга държава: препис от решението + формуляр Г с превод.

Защита на длъжника (чл. 22 и чл. 23)

Отказ: само при несъвместимост с по-ранно решение; забрана за ревизия по същество.

Спиране: при преразглеждане (чл. 18) или обжалване — ограничаване до обезпечителни мерки, обезпечение или спиране.

България: задължителен изпълнителен лист

Европейските титули не са пряко основание за дело пред ЧСИ / ДСИ

Европейски титул

ЕИО, ЕЗП или ЕПИММИ с формуляра — основание по чл. 404, т. 2 ГПК

›

Окръжен съд

Молба за изпълнителен лист: чл. 624а, ал. 1 ГПК (ЕИО, ЕПИММИ); чл. 627, ал. 1 ГПК (ЕЗП)

›

ЧСИ / ДСИ

Изпълнително дело — само въз основа на издадения български изпълнителен лист

Проверка от окръжния съд (чл. 406 ГПК)

- автентичност на акта и редовно попълнен формуляр;
- редовен превод на български;
- възможност за реализиране чрез способите на ГПК (при нужда — заместващо изпълнение, чл. 406, ал. 2).

Практика: Окръжен съд — Пазарджик

Решение № 294/24.08.2023 по в.гр.д. № 474/2023: дело от ЧСИ директно по ЕЗП и формуляр Ж, без лист по чл. 627 ГПК — **образувано незаконосъобразно, подлежи на прекратяване.**

Не може да се санира чрез Регламент 1215/2012 или чл. 622а ГПК.

Инстанционен контрол и компетентност на САС

Чл. 624а, ал. 2 и чл. 627, ал. 2 във вр. с чл. 623, ал. 6 ГПК

САС

единствена въззивна инстанция за цялата страна (Реш. № 170/2023 и № 745/2024 на САС)

Открито заседание

двустранно производство по Глава двадесета ГПК, не по чл. 407 (Реш. № 230/2017 и № 41/2022 на ВКС)

Суспензивен ефект

обжалването не спира изпълнението (чл. 624а, ал. 3 ГПК)

Касация

по чл. 280 ГПК срещу акта на САС

Срокове за обжалване

Взискател: 2 седмици / 1 месец от връчване на отказа.

Длъжник: от връчването на поканата за доброволно изпълнение (ПДИ).

Практическо значение

Взискателят може да започне изпълнителни действия веднага след листа, независимо от жалбата.

Действия на съдебния изпълнител

Образуване (чл. 426 ГПК)

- По писмена молба на кредитора въз основа на оригиналния български изпълнителен лист.
- Незабавно вписване в Единния портал за електронно правосъдие — недопускане на дублиращи производства (чл. 426, ал. 5).

Изпълнителни способи

Банкови сметки: електронни запори, чл. 450а

Движими вещи и вземания: запор, опис, изземване, публична продажба, чл. 450

Недвижими имоти: възбрана и публична продан, чл. 442

Полиция: съдействие при възпрепятстване, чл. 529

Обвързана компетентност

ЧСИ е обвързан от листа — не проверява правилността на акта, връчването или дълга. *(Реш. № 379/2025, ОС Пазарджик)*

Възражения за невръчване не са основание за прекратяване по чл. 433. *(Реш. № 200/2023)*

Лихвите — точно по диспозитива на акта.

Стратегии за защита на длъжника

Ниво на защита	Ред и орган	Основание и предпоставки
1. В държавата по произход (основен път)	Чуждестранният съд, постановил акта / издал формуляра	Оттегляне на ЕИО (чл. 10); преглед на ЕЗП (чл. 20) или иск за отмяна (чл. 26); преразглеждане по ЕПИММИ (чл. 18)
2. Спиране в случаите, в които чуждестранния акт се привежда в изпълнение в България	Молба пред Окръжния съд, издал листа	Чл. 624б, ал. 2 ГПК (ЕИО, ЕПИММИ); чл. 627, ал. 3 ГПК (ЕЗП). Висящо оспорване по произход + извънредни обстоятелства (Опр. № 274/2025 на САС)
3. Отказ в случаите, в които чуждестранния акт се привежда в изпълнение в България	Молба пред Окръжния съд по чл. 627, ал. 3 ГПК	Чл. 21 (ЕИО) / чл. 22 (ЕЗП, ЕПИММИ). Само несъвместимост с по-ранно решение — същият предмет и страни

Актове за презгранично изпълнение, издадени от българския съд

Изходящо изпълнение

ЕИО

чл. 619 ГПК

- Молба пред първоинстанционния съд по делото или окръжния съд по издаване на публичния документ (ал. 1).
- Разпореждането за уважаване не се обжалва и не се съобщава на длъжника (ал. 2).
- Отказът се обжалва с частна жалба (ал. 3; Опр. № 1345/2026 на САС).
- Поправка и обезсилване — чл. 10 от Регламента и ал. 4.

ЕЗП

чл. 625, 626 и 626а ГПК

- Заявление по формуляр А пред Окръжния съд по адрес, седалище или местоизпълнение (чл. 625, ал. 1).
- При липса на възражение — декларация за изпълняемост (формуляр Ж).
- Преглед по чл. 20 — апелативният съд, 30 дни, определението е окончателно (чл. 626а).

ЕПИММИ

чл. 624 и 624б ГПК

- Исковият формуляр — Районен съд (чл. 624, ал. 1); въззив пред Окръжен съд, касация по чл. 280.
- Районният съд издава удостоверение по формуляр Г (чл. 20).
- Преразглеждане по чл. 18 — Апелативен съд (чл. 624, ал. 4–7); решението е окончателно.

Сравнителна матрица на механизмите

Показател	ЕИО (805/2004)	ЕЗП (1896/2006)	ЕПИММИ (861/2007)
Материален обхват	Безспорни парични вземания (без лимит)	Безспорни парични вземания с определен размер	Спорни и безспорни искове до 5 000 евро
Удостоверителен документ	Удостоверение за ЕИО (формуляри I–III)	Декларация за изпълняемост (формуляр Ж / G)	Удостоверение за решение (формуляр Г / D)
Изпълнителен лист в България	Чл. 624а, ал. 1 ГПК (Окръжен съд)	Чл. 627, ал. 1 ГПК (Окръжен съд)	Чл. 624а, ал. 1 ГПК (Окръжен съд)
Въззивна инстанция	САС (чл. 623, ал. 6 ГПК)	САС (чл. 623, ал. 6 ГПК)	САС (чл. 623, ал. 6 ГПК)
Суспензивен ефект на жалбата	Не спира (чл. 624а, ал. 3)	Не спира (чл. 627, ал. 2)	Не спира (чл. 624а, ал. 3)
Отказ от изпълнение	Само несъвместимост (чл. 21)	Само несъвместимост (чл. 22)	Само несъвместимост (чл. 22)
Спиране по молба на длъжника	Чл. 23 / чл. 624б ГПК — извънредни обстоятелства	Чл. 23 / чл. 627, ал. 3 ГПК — при висящ преглед	Чл. 23 / чл. 624б, ал. 2 ГПК — при оспорване

Ключови изводи

1 **Без екзекватура**

но с български изпълнителен лист

2 **Без ревизия**

ЧСИ и съдът по изпълнението не преглеждат акта

3 **Защита по произход**

оттегляне, преглед или преразглеждане при съда на издаване

4 **Бързо действие**

жалбата пред САС не спира изпълнението